

LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL
ANY IX, NUMS. CLXXXIX - CXC, AGOST I - XVI, MCMXXIII

Número solt, 1 pesseta.

SUMARI

Les escombraries del materialisme històric, per R. RUCABADO.—Moralitats i pretextos, per J.-M. LÒPEZ-PICÓ.—Neo-Popularisme, per A. ESCLASANS.—Poesia rossellonesa: Font de l'alzina.—Font de Mont Oriol.—Nit de maig, per JOSEP SEBASTIÀ PONS.—Tibullus, del llibre I, elegia III, per C. FAGES DE CLIMENT, *traductor*.—Els llibres, per O. S.—Les Arts Plàstiques, per R. B.—Les Revistes.

ADMINISTRACIÓ: CORTS CATALANES, 613 - BAIXOS

BARCELONA

LA REVUE DE GENEVE

Directeur: ROBERT DE TRAZ

Internationale, mais non internationaliste, la *Revue de Genève* est un organe de liaison. Elle groupe des écrivains représentatifs de chaque nation, afin qu'il s'expliquent. Revue de civilisation comparée, elle donne chaque mois, grâce à des collaborateurs de tous pays, l'image vivante et contemporaine d'un monde où personne ne peut plus s'isoler.

La *Revue de Genève* publie des œuvres de Maurice Barrès, Georges Duhamel, Elie Faure, Edmond Jaloux, Daniel Halévy, Camille Mauclair, André Suarès, Albert Thibaudet, Hellens, B. Croce, G. Ferrero, Vilfredo Pareto, G. Prezzolini, Bennett, Joseph Conrad, J. Joyce, George Moore, Shaw, N. Murray Butler, John Erskine, Ch. Macfarland, F. W. Förster, Freud, Thomas Mann, Rathenau, Redlich, Keyserling, A. Kouprine, Milionkov, Remisov, Alexis Tolstoy, Branting, Lange, Nansen, J. Bojer, Per Hellström, Lagerkvist, Masaryk, Bénès, A. Apponyi, I. de Voinovitch, Markovitch, Unamuno, Madariaga, etc., etc.

	Un an	Six mois	Prix du numéro	
Suisse.....	Fr. 36.—	Fr 19.—	Fr. 4.—	Pour tous renseignements s'adresser à la S. A. des Editions «Sonor», 46, rue du Stand, Genève.
Etranger (argent suisse)	» 44.—	» 23.—	» 4.50	

EDITORIAL CATALANA, S. A.

BIBLIOTECA LITERARIA. Les millors obres dels autors catalans i les obres més famoses de les literatures estrangeres traduïdes pels nostres més il·lustres contemporanis.

Obres a publicar durant l'any 1923

Prudenci Bertrana, El meu amic Fellini i altres contes. Recull de novel·les inèdites.
Shakespeare, Romeo i Julieta. Traducció en vers per Magí Morera i Galicia.
Mme. de Lafayette, La princesa de Clèves. Traducció de Rafel Marquina.
Jonathan Swift, Viatges de Gulliver. Traducció directa de l'anglès i assaig preliminar, per J. Farran Mayoral.
Jascent Verdguer, Las millors poesies. Selecció i estudi preliminar de Carles Riba.

Louis Bertrand, La infantessa (segon volum). Traducció de Joaquim Pellicena.
Josep Carner, Poesies (1901-1910).
Alexandre Plana, A l'ombra de Santa Maria del Mar. Quatre novel·les d'un barcelonisme essencial.
Rudyard Kipling, El llibre de la Jungla (segon volum). Traducció directa de l'anglès per Marian Manent.
Alfons Daudet, Lletres del meu moli. Traducció de Carles Riba i Lluís Bertran.
Alexandre Manzoni, Els promesos (dos volums). Traducció de Maria Antonia Salvà.

Hi ha en preparació traduccions de Daudet, Swift, Walter Scott, Ryder Haggard, Keller, Shiller, etc.; reedicions modernitzades de Ramon Muntaner (Crònica), Joanot Martorell («Tirant lo Blanch»), Emili Vilanova, etc.; obres originals inèdites de Llorenç Riber, Víctor Català, Prudenci Bertrana, Carles Soldevila, E. Martínez Ferrando, Roig Raventós, Josep Pla, etc.

Subscripció a aquests 12 volums a publicar durant l'any 1923:	Barcelona	24 pessetes
	Fora . . .	26 »
	Estranger.	29 »

EDITORIAL CATALANA - Escudellers, 10 bis, etl. - Barcelona

Edicions PATRIA

Subscriuiu-vos a la

HISTORIA NACIONAL DE CATALUNYA

de n'ANTONI ROVIRA I VIRGILI

Ho podeu fer en les següents llibreries: Verdguer, Rambla del Mig; Puig i Alfonso, a la Plaça Nova; Editorial Políglota, carrer de Petritxol; Nacional Catalana, Gran Via, 613 i en la nostra direcció: Diputació, 95; telèfon, 157 H.

LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL

ANY IX — NÚMS. CLXXXIX i CXC — AGOST I - XVI - 1923

Les escombraries del materialisme històric

Al carrer de casa, les primeres setmanes des la vaga, els lleterets dels pilots d'escombraries portaven unes inscripcions dignes de copia. Tothom recordarà que l'humor dels veïns, bo o dolent, s'esbravava en forma epigràfica contra uns o altres dels responsables d'aquell brut, incivil i perillós espectacle. Cal dir que no per això deixava d'ésser, l'espectacle aquest, una manifestació autèntica d'aquell valor tan preat en sociologia: la disciplina sindical.

Vet aquí el rètol de la pila que gairebé obstruïa l'entrada del carrer:

«CONSCIENCIA DE CLASSE, ESPERIT DE CLASSE, DIGNITAT DE CLASSE, MORAL DE CLASSE, HONOR DE CLASSE, ESCOMBRARIES DE CLASSE.»

Altres, dues portes més endins: «EVOLUCIONISME», i a sota, en llapis, aquesta frase: *La Classe contra l'Espècie.*

Sortien, d'un tercer pilot, llarguíssims verms, que ondulaven vers les botigues properes. «RESPECTEU LA VIDA DELS VERMS.»
«També ells executen la voluntat sindical.»

Altres cartells, a la vora: «DRET DE VAGA». A sota: «Corolari: Dret de fer complir la vaga. Equivalències: Dret d'agressió = Dret d'atemptat = Dret al terror = Dret de matar.»

Una cartolina, plantada per un pal a un horrible feix de vianda podrida: «ORGANIT-

ZACIO SOCIAL *secundum Herr Karl Marx.*
Dipòsit de matèria ORGANICA.»

Més avall, «LLUITA DE CLASSES. *La lluita de classes ha acabat, essent una lluita de policies (Maxime Leroy).»*

Un altre lleterer semblava replicar al títol de *Les Malifetes dels Intelectuals*, del sorelià Eduart Berth. Deia «LES MALIFETES DELS ANTI-INTEL·LECTUALS.»

«VIOLENCIA SINDICAL». Així començava una altra bandereta, encapçalant, damunt un colossal femer unes cites sorelianes transcrites en francès per algun savi del veïnat: «*La violence prolétarienne apparaît ainsi comme une chose très belle et très heroïque; elle est au service des intérêts primordiaux de la civilisation. (Réflexions, p. 130.)*»

Al costat, per terra, hi havia sang. Era d'un esquiol que, al matí, l'havien mort a trets perquè volia netejar el carrer.

«HISTORIA. *Nous considérons toutes choses au point de vue historique (Sorel).»*

«INTUICIO. *Le syndicalisme s'efforce d'employer des moyens d'expression qui projettent sur les choses une pleine lumière (Sorel).»*

En altre lloc, el degotís d'una mola en fermentació formava un llac al voltant d'una illa. La illa arborava un estandart, «UTOPIA», i a baix deia: «*Paradis sociològic artificial.*»

Més lleterers, els últims:

Un decret:

«NEUTRALITAT SOCIOLOGICA. El qui mogui un bri de femta, serà culpable de violació de la neutralitat en la lluita entre el Capital i el Treball, i serà responsable del que li passi. Signat: El Comité de vaga.»

«RELACIONS ANARQUISTES. Cap home té dret a imposar la seva voluntat a altres homes. Queda prohibit retirar les escombraries. El dret a la vida es inviolable per a tots. El qui retiri les escombraries serà con-

demnat a mort. Signat: La olig-arquia an-arquiasta.»

«COMUNISME. La comunitat en la infecció.»

En acabar-se el carrer, al mig de la placeta, regnava al cim d'una concentració d'immondícies la carcassa d'una mula morta, voltada de milions de mosques; el cadavre de la bèstia híbrida i guita, duia pintat a l'esquena, en lletres monumentals i amb tot respecte, aquest nom: «SOCIOLOGIA.»

R. RUCABADO

Moralitats i pretextos

Preguntes i respostes.

—Encare no us porta a la realitat tot el que està passant? No creieu que ja és hora de posar-nos tots d'acord i defensar els nostres interessos col·lectius? No us decidiu a omplir el buit que deixen els desertors i a fer el treball que les vides en vaga no fan? Que me'n dieu de tot això?

—El que més cal és *salvar la meua ànima.*

* * *

Modes

L'intel·lectualisme dels interrogants és molt de bon to entre els nostres comentaristes que no saben o no volen arribar a l'acte decisiu de la tria. Si a l'hora de votar ens prediquen la tria, seria just l'exemple de triar a l'hora de dirigir les consciències.

Que davant d'un fet, no s'inhibís mai l'articulista moralitzador, entre dos interrogants: —Justicier? Sacríleg?

* * *

Epidermisme.

No ha penetrat les vostres motivacions d'escriptor, ni ell mateix té plena possessió crítica aquell que retreu la indiferència del públic com un exemple de valoració literària, artística o moral.

* * *

Quedar-se a mig camí.

Alguns autors (Rodolf Lothar es el que darrerament hem llegit d'aquesta mena) donen per bo llur treball just al punt que us fa pensar en una possible gran obra fracassada.

* * *

Réplica.

Molts dels darrers intents de valoració o revaloració practicats a casa nostra, podrien resumir-se en aquests mots de Chamfort sota el títol «Un home sense caràcter»:

—Estimo molt M. de B.

—D'on ho sabeu? Qui us ho ha dit?

* * *

Lectures.

Desde Charles Louis Philippe a Vildrac, passant per autors ben esmentables encara que poc divulgats com Simone Bodève (*La petite Latte*, per exemple) o André Baillon (*Histoire d'une Marie*, per exemple), advertim una evident disminució humana del literat justament de massa que accentua la sensibilitat, negligint la retòrica. El tic nerviós arriba a engolir la persona de carn i ossos, creació de l'artista. La exacerbació del mot directe —(la paraula viva es digué malament a casa nostra, anys enrera)—ha empetitit la dignitat de la paraula com instrument de l'escriptor. I per fugir de la literatura arribarien alguns si fos possible a l'escarni mímico de la literatura sota la excusa que els actes són preferibles a les paraules *perquè els actes no són mai bruts*, com ha afirmat un d'aquells escriptors. I encare potser, dins la follia gairebé libidinosa de la sensació, gosarien manar:—No diem res; ni una sola paraula. Sensació, sensació i prou.

Vocacions.

L'Andreu és ja tan amic de la natura, que entre una conferència sobre la natura a l'Hotel

Ritz o la natura mateixa, es queda amb la conferència. I doncs, què us pensaveu?

Es molt interessant una conferència!

* * *

Uns mots d'Adriano Tilgher.

Quan diem teatre poètic, no ens referim tan a la rigurosa cantarella del recitat com a la plasmació dels personatges que recollint el to d'una època són contemporanis i al mateix temps universals: *Juli Cèsar*, de Shakespeare o *El Cid*, de Corneille.

* * *

Companyies.

Deixeu-me cercar el tracte d'aquells homes que han dit:—*Es pot devenir clàssic; no se'n és. La veritable poesia no existiria si es limitava als models rebuts; en seria, però, indigna, si els oblidés.*

—*Si cerquem de donar a la literatura una valor moral i poètica molt més que de divertiment, és just que no diverteixi a tot-hom i és la rao per la qual atrau més els nuclis que senten la necessitat d'elevació i de conhort i no de platxèri.*

No em podreu acusar d'anar amb males companyies.

J. M. LÒPEZ-PICÓ

Neo-Popularisme

Certs escriptors catalans, amb una suficiència que jo admiro però no envejo, afirmen, quan senten parlar de poesia popular, que el tema ja s'ha discutit, abastament i àmplia, de vint anys ençà, i que ara renovem la discussió barrejant conceptes. Jo em permeto recordà'ls-hi que en l'art, com en la vida, no hi ha res definitiu; que cada acció va seguida, en art, d'una reacció, i que allò que fou discutit abastament ahir vespre, cal començar a discutir-ho novament avui al matí. Parlar de poesia popular en temps dels Jocs Florals feia un so, i un altre so en temps del Glossari, i avui en fa un altre i en farà un altre demà. En el fons, aquella suficiència no és res més que la confirmació d'aquest flagell que aplanava Catalunya, nomenat epidermisme, i que jo em feia un deure de denunciar en un altre article.

Totes les terres del món tenen la seva poesia popular, i la nostra entre elles. Totes, però, unes més amunt, altres més avall, han sapigut posar la pròpia poesia popular en el lloc que li escau, donant-li el valor relatiu que li correspon dins la literatura llur. Catalunya, mercès a la ingenuïtat, una mica passada de moda tanmateix, de certs músics de nervis esvalotats, de certs poetes de cervell flamejant (no seran empordanesos?), de certs sacerdots de cor esponjós, encara arrossega, com si fos una descoberta d'ahir, l'anomenat «tesor» de la poesia popular. Jo sé bé allò que hi ha de bo i allò que hi ha de dolent en aqueixa poesia. Als catorze anys tot jo bullia d'entusiasme davant del nostre cançoner, i als setze el flam ja s'havia convertit

en brasa, i als divuit la brasa ja era caliu voltat de cendres. Ja l'havia superada, a força d'admiració, però també de voluntat de domini d'aquella admiració. D'aleshores ençà la poesia popular en mi no és res més que el record d'un bell experiment de quatre anys, terminat, com tots, amb la assimilació.

Es lamentable de veure, encara avui, com certs poetes joves nostres perden el temps daurant tortugues, com si l'enorme trist exemple del Glossari no hagués servit de res. I és més lamentable encara, perquè en la seva tasca no tenen el crític que els encarrili. On són els crítics, que no els veig en lloc? Cada vegada que un poeta talla el silenci i apareix amb una obra a la mà, buscant un crític, reviu als nostres ulls la figura del compare Diògenes caminant amb la llanterna encesa enlaire, buscant un home. La inveterada confusió que fem entre els conceptes de «crítica» i de «comentari» no té pas cara de finir per ara. Posseïm, sí, molts comentaristes, àdhuc eminents comentaristes, però no tenim ni un sol crític. Molts escriptors fan literatura crítica, i ni un sol fa crítica literària. Com s'ha de fer la crítica d'un llibre? Fer-ne la crítica, la veritable crítica, és pendre el llibre, llegir-lo (no fullejar-lo), comprendre'l (no endevinar-lo), examinar-lo poema per poema, vers per vers, paraula per paraula, analitzar-les gramaticalment, copsar-ne l'esperit, des-triar-ne la tècnica, separar-ne les influències, veure el que l'autor diu, i el que volia dir, i el que ha volgut callar, treure'n a llum les solucions que ens dona de problemes de retòrica i de poètica, acollir amb amor tot allò

que sigui creació d'ell mateix, ja que és poeta, això és, creador, i tot allò que és creació dels altres; esbrinar l'escola a la qual deu incloure-s'el en les futures antologies, etc. i finalment tornar a reconstruir, peça per peça, la obra criticada, observant si després de reconstruir-la el conjunt és tan just com abans o si el conjunt presenta tares d'arquitectura. Quin comentarista farà aquest treball? Quants poemes, quantes obres, quants autors resistirien, sense defalliment, la prova acèrrima d'aqueixa veritable crítica? Ah! Quantes falses reputacions moririen com un foc d'encenalls! Quantes sorpreses, amics! Com riuríem al veure, per exemple, que certs poetes, que a França són tinguts per poetes del matís, aguanten una crítica seriosa, i que certs altres, que a Catalunya són tinguts per poetes del color, no suporten ni una crítica benèvola!

Quan tinguem un veritable crític, caldrà encomanar-li d'antuvi que marqui, d'una volta per sempre, la plaça justa per a la poesia popular. I això ens evitarà el perdre temps discutint mig seriosament de coses que s'assemblen sempre en el ressò encara que el so sigui divers a cada zigzagueig de la nostra història literària.

Jo no sóc un crític; jo sóc un poeta inèdit que escric en prosa per posar-me «d'acord amb mi mateix», segons expressió platònica, i una mica també... per ajudar a que s'hi posin els altres. Jo no dono a la poesia popular ni més ni menys valor, dintre la meva cultura, que al Cant dels Nibelungs, o al Coran, o a la Divina Comèdia, o a la Légende des Siècles, o al Jean-Christophe o als manifestos futuristes del Marinetti. Són una dada, i la recullo, i passo avant. La personalitat és la resultant de les influències. Cap poeta en essència sap allò que serà com a poeta en potència. Un dia sense lectura, un llibre no llegit, són un dia no viscut, un grau no avançat, en la formació de la personalitat del poeta. Des d'aquest punt de vista, i no de cap altre, vaig a dir allò que penso de la poesia popular.

* * *

¿Què és Poesia? Poesia és la re-creació del món interior i exterior de l'home per medi de l'Esperit, i la llur expressió en vers o en prosa. Segons aquesta definició, la poesia popular pot considerar-se, lògicament, com a veritable poesia? En essència sí, en potència no. Veiem-ho. En primer lloc: Per què l'anomenem poesia popular? No seria millor anomenar-la poesia anònima? Podem dir-ne poesia popular perquè la ha recollida, replasmada i conservada el poble. S'ha fet individual o col·lectivament? Pot haver-se format en mo-

ments de vessament cordial, per poetes intuïtius. Pot haver-se escrit en hores de meditació i d'especulació intel·lectual per poetes reflexius. Pot haver estat escrita en prosa per homes incapassos d'escriure-la en vers i haver sigut polida, retallada, artitzada en forma de vers per homes incapassos de cantar-la o d'estudiar-la en prosa. Pot haver sigut generada grosserament, en principi, i perfeccionada en el fons i en la forma al córrer, de boca en boca, de cor en cor, de cervell en cervell. Tota la poesia popular sembla eixir de la mateixa font? De cap manera: un grup de cançons són, evidentment i malgrat tot, producció intuïtiva, i un altre producció reflexiva. «El Compte Arnau», «La filla del Carmesí», «L'hostal de la Peira», «Els Segadors», entre cent altres, són, evidentment, obra de poetes savis. «La dama d'Aragó», la meva preferida, és un miracle de fons i de forma, i sobretot una victòria de la retòrica, de la literatura, damunt la paraula i l'emoció nua, i és l'obra, sens dubte, d'un gran poeta, diguem-ne popular..., que devia viure amb l'ànima xopa d'essències clàssiques. Quins són els temes preferits per la poesia popular? Generalment els de l'amor, en ses múltiples metamorfosis: a la dona o a l'home, a la família, a la pàtria, a Déu... i al diable. La forma de la poesia popular és perfecta? Molt poques vegades. Ho és en les poesies que són, evidentment, d'autor savi, però fins en aquestes hom hi veu imperfeccions. Tal volta al néixer eren perfectes, però el poble, que en certs casos les ha polides i refinades, en altres les ha disminuïdes i les ha mutilades, com si tant les originals d'autors intuïtius com les d'autors reflexius volgués que fossin, ni més ni menys, «a l'alçada del cor» i del cervell del poble. I el fons és humà? La única virtut que salva la poesia popular, i fins la fa estimar de certs poetes moderns que davant d'ella tenen un gest de refús indominable, és la humanitat del seu fons. La poesia popular és, essencialment, dramàtica. Essencialment, he dit. Moltes poesies populars no són més que un esquema, que un argument dramàtic. Si se'm perdonés la expressió, diria que és un dramatisme que va per feina, que fa la seva i calla sense mirar ningú, que té una fita a atènyer i que la busca directament, sense fer giragones. D'aquest dramatisme, moltes vegades i en els casos més alts, no en trobem més que l'esquelet humà sense rastre de la carn retòrica. Això, que per molts poetes moderns serà una qualitat principal, per mi és una qualitat secundària, perquè considero que tan imperfecta és una poesia on la retòrica soni falsa per manca de fons humà, com un altra, tal la popular, on la humanitat del fons sia

tan forta que pugui prescindir de la retòrica, carn de la poesia. Podria semblar que aquest dramatisme concís de la poesia popular és una confirmació de la creença, que tenen molts poetes moderns, de que pot banir-se de la poesia això que s'anomena, no ben justament, literatura. Si ens hi fixem bé, veurem que en la poesia popular producte probable de poetes reflexius, la retòrica, en lloc de manifestar-se en paraules es desenrotlla en puresa d'imatges artificades i en una especulació més refinada dels gestes i les actituds dels personatges i de l'escenografia que els volta, i que, en canvi, en la poesia popular producte probable de poetes intuïtius, la retòrica, no podent expressar-se en paraula bella per manca de mitjans intel·lectuals de l'autor, es converteix, indomitablement, en paraules sense sentit; exemple: aquelles síl·labes que fan «tra-la-la», «lairo», «directa-liró» i altres expressions imitatives de sons d'instruments, crits de joia o de dolor, etc., com si el poeta ignar no pogués estar-se d'expressar allò que sent i pensa, encara que sigui amb paraules balbucejants d'instint. Les cases, els mobles, tota l'escenografia de la poesia popular, són inseparables de la acció del personatges, i influïrien en una determinació de temps i lloc? Afirmaria que no. La majoria d'escenaris de la poesia popular tant poden situar-se a Catalunya com a altres llocs del món. El fons és tan humà, que tots els homes se'l farien seu, fossin d'on fossin, i encara veiem que, a augment de dramatisme correspon disminució de concreció racial en les coses, noms de viles, d'ermites, de valls, etc. Així, doncs, si la poesia popular és tan humana, si és essencialment dramàtica, i l'escenografia que volta l'acció és una cosa tan accessòria, perquè combatre-la quan certs poetes l'ofereixen com a model a re-crear, donant-li el toc diví de l'art? Perquè jo amo la poesia popular no pas per allò que té de popular sinó per allò que té de poesia. Jo vull poetes purs, no pas poetes amb adjectiu. Retòrica per retòrica, prefereixo la de la poesia sàvia de tot el món. Humanitat per humanitat, jo prefereixo la dels poetes reflexius a la dels poetes intuïtius, perquè és més, i més intel·ligentment, arbitrada. I perquè el convit a fer passejades sanitives entre la poesia popular em fa el mateix efecte de comparar la ramblada amb la boscúria, per la senzilla raó de que als dos llocs hi ha arbres.

Tota la humanitat de la poesia popular està continguda, corretgidament i augmentada i magnificada, en les obres dels clàssics grecs i llatins i dels antics i moderns de tots els països del món. En lloc de l'alberg mesquinet i abscondit de la nostra poesia popular, jo

prefereixo, entre altres, la gran masia ventejada i assolellada i esbatanada, cambra-agençada, llar-ablamada i taula-curullada, de Shakespeare el Gran, per exemple...

Finalment, una aclaració: jo vaig dir que «la terra i el paisatge i les coses de la terra i del paisatge no eren res més que escenografia» referint-me a la terra i el paisatge, escenari, entorn del poeta, actor. I ara, al parlar del «sentit de la terra» i del «sentit del paisatge», ens trobem davant del punt flac de la moderna poesia, del taló d'Aquil·les de la literatura catalana en vers. És curiós a remarcar que els poetes devots de la Natura sense-seny, els poetes d'aire lliure, gairebé sempre són uns veritables poetes místics, això és, boirosos. Què volen dir aquells dos sentits? Si volen dir prendre la natura en brut i dur-la al vers, si volen donar «tocs» de paisatge i de terra a la poesia, si volen convertir la natura en un personatge més dins la acció dramàtica del fons, no cal parlar de poesia popular, sinó de poesia, simplement, i això ho han fet tots els poetes del món, i seria infantil revenir-hi. Han servit d'exemple els grecs i els llatins, que en cada arbre i en cada font i en cada vall hi veien un company més, un ésser de carn i ossos, un déu o un familiar dels déus. Però en la recreació que volen fer els poetes catalans de la poesia popular es parla d'un «sentit de la terra» i d'un «sentit del paisatge» i d'un «alè diví damunt la terra i el paisatge». Què volen dir tots aquests sentits sense sentit? La terra i el paisatge, escenografia inanimada, sense cap valor. Si prenen un «alè diví», no veiem que aquest alè diví no és altra cosa que l'«alè humà», l'espurna d'humanitat, la gràcia de caritat del cor i el cervell de l'home damunt la terra i el paisatge? No veiem que aquells dos sentits no són més que el «sentit de l'home damunt la terra i el paisatge»? Xenius ha dit que el primer deure del paisatgista era no formar part del paisatge, i que el segon era no deixar de mà el paisatge. Heu's aquí tot un programa de classicisme per a la nostra poesia! Donem a l'home el que és de l'home i a la terra el que és de la terra i al paisatge el que és del paisatge. No es tracta de prendre la Natura sense-seny i dur-la al vers, objectivament, segons diuen. Es tracta de re-crear la Natura sense-seny, dintre nostre, per medi del nostre seny. L'home i la dona: heu's aquí tot el món i la font d'eterna poesia! La terra i el paisatge no són ni representen res més que allò que nosaltres volem i en què nosaltres les convertim. Davant meu hi ha un bosc; vénen els destralers i l'abaten; s'ha perdut quelcom? Sí, s'ha perdut un bosc; però jo m'arronso d'espatlles, perquè jo, poeta, sé que en mi no s'ha perdut res, car jo tinc

els «meus» arbres, els meus boscos interiors, la terra i el paisatge creats pel meu Esperit dintre d'ell mateix. Mentre jo visqui, viuran tots els boscos; quan jo mori tots els boscos seran aterrats. La poesia comença dintre meu i acaba dintre meu. Esser fill de Catalunya no és una sort ni una dissort: és un *fait accompli*, simplement; cal acceptar-ho sense discutir-ho. Si en lloc d'ésser català jo fos finlandès o xinès o canadenc, la terra i el paisatge que em voltarien serien diferents dels que em volten ara, però jo els portaria la mateixa indiferència que a la terra i al paisatge naturals que em volten ara. I jo duria sempre la terra i el paisatge interiors, mateix, exactament, com els duc ara, invariables i inamovibles, propietat del meu Esperit. En canvi als meus germans de pàtria, tan diferents els uns dels altres i tots ells dels catalans, jo els estimaria amb el mateix amor que els que ara em volten!

I deixant apart el concepte estètic de la Natura sense-seny, anem a examinar-ne el concepte ètic. Conten del pintor Nonell que si algú li demanava a voltes:—Vostè, que en pensa de l'estètica?—Ell responia, amb un somriure que li cremava el junt dels llavis: Què vol que li digui? Jo pinto!— Si a molts dels nostres poetes els demanàvem:—Vostè, què en pensa, de la moral?—fóra possible que ens responguessin:—Que li diré! Jo escric!—Però a nosaltres ens quedaria el dret de replicar:—Com, què, per quí, per què escriuiu?—i exigir-els-hi la resposta! Jo crec que la poesia no ha de tenir programa, però els poetes sí. I la moral és tot un programa. Cal que ens fem càrrec de que tots, absolutament tots, els problemes de Catalunya no són més, en el fons, que una qüestió de moral! Ara bé: aquesta confusió grossera, per no dir monstruosa, dels sentits de l'home amb el de la terra i el del paisatge, és herència maragalliana pura; en alguns poemes d'En Maragall, i no dels menys estimats per molts dels nostres poetes, la compenetració, la anul·lació de l'home és tan estreta i tan completa, que el poeta es creu ésser la muntanya, l'aigua, la boira, es fon i es confon tot ell en la Natura. Dimissió completa de la seva humanitat. Del senyal del dit de Déu al front de l'home no en queda ni rastre. Aquesta submissió del seny, d'allò que hi ha en l'home de diví, revolta, absolutament, el meu esperit i repugna, terriblement, al meu cristianisme fonamental! L'home és l'etern missatger entre Déu i la terra; reb de Déu la comanda—cada paraula una estrella—i la transmet a la terra, que la tradueix en florides i fruitades, regant-la amb la suor del seu front—cada gota una llevor. Si l'home es barreja amb la terra i el paisatge, si l'home es fa natura-

lesa, què en resta del senyal diví? L'home és un tros més dins la Natura! Quina aberració! Posem un mur de contenció entre l'home i la Natura! Aquest prendre la terra i el paisatge i passar-los per l'home; aquest donar sentit humà a la Natura sense-seny, aquest posar amor als éssers inanimats fins a fer-los devenir personatges apassionats, aquest «fer-se un cor amb paisatges», són coses que repugnen, ja ho he dit, al meu cristianisme fonamental.

Es molt possible que això que vinc de dir deixi indiferents als poetes amants de la poesia popular. Per mí, contràriament, té un interès primordial. Crec que la moral és el fonament de l'art. I crec, sobretot, que la veritable història de l'art comença en el moment august en que el Clavat-de-Peus-i-Mans brandava, solitari, per exemple de tots nosaltres solitaris, al cim del Puig-de-les Calaveres. Vint segles de cristianisme donen dret als poetes a interpretar la Natura i a establir-hi les seves relacions de manera una mica diversa que la dels grecs i els llatins...!

* * *

En resum: la poesia popular pot donar-nos quelcom de bo, però també, i pot ser més, de dolent. Ara, si damunt la poesia popular podem edificar-hi un neo-popularisme, els horitzons s'eixamplen i la cosa és digna de considerar-se.

Si per neo-popularisme cal entendre una re-creació de la poesia popular, inventant «sentits» de la terra i del paisatge exposant-nos a continuar la tradició del floralisme, vivent, encara avui, si bé perfeccionada, i si la nostra poesia ha de continuar ofegant-se sota una estiba feixuga d'imatges de centre excursionista, complicada sovint, en molts poetes, amb deliquescències de saló de te i amb fantasmagories de jardí d'ateneu i amb victorhuguesmes domesticats de redacció de diari polític, per molt popular, per molt modern i per molt català que sigui val més que ens en desentenguem, perquè en el fons no s'hi amaga res més que un neo-romanticisme.

Si per neo-popularisme cal entendre una exaltació de totes les valors humanes, no basant-se en la poesia del poble, sinó creant un poble dintre nostre, fent-nos cadascú un Home-Poble, posant la natura en el lloc inferior que li pertoca i prescindint d'utòpics «sentits» que sols existeixen en la imaginació de qui els ha inventat, i si la nostra poesia ha de beure en les fonts puríssimes dels nostres clàssics, contemporanis nostres per fraternitat i per catalanitat d'esperit, fets els

ulls en la creació d'un veritable Renaixement, aleshores podem lliurar-nos-hi sense neguit, perquè en el fons hi batega no res menys que un neo-classicisme.

No parlàveu, poetes, de revistes de grup? Quina bella ocasió! Els nostres poetes caminen avant en barreja: de l'extrema dreta a l'extrema esquerra sembla que corri un rajolí de llum que els agermani, com si el to daurat fos el color de la sang de tota la família. Quan vindrà el destriament? Dos grups joves, i forts, combatent-se i depurant-se en el combat, car no hi ha res que enforteixi més als artistes veritables que la crítica sincera—i tinguem en compte que la cosa més patriòtica que pot fer-se avui a Catalunya és nomenar, pura i simplement, les coses pel seu nom—

quin pervindre per la nostra poesia! Neo-classicisme: xata i massissa columna d'or; neo-romanticisme: xata i massissa columna d'argent; de l'una a l'altra, com enfilalls de gallarets multicolors, ventalls de l'aire i miralls del sol, s'hi mourien amplement i desfogada, oscil·lant i vacil·lant, els diletants, els heterodoxes, els avantguardistes, els independents de totes les tendències i escoles. Diu que la història de la literatura francesa dels darrers temps pot escriure's llegint les revistes de grup. Això pot fer-se a França, però no a Catalunya, perquè encara no tenim grups dignes d'aquest nom. I la primera cosa que cal per fundar revistes de grup, és que existeixin els grups, naturalment...

A. ESCLASANS

Poesia rossellonesa

FONT DE L'ALZINA

Qui l'entendria, oh mon cant, ta remor tant isolada? Ets com la font selvatge, on l'alzina remulla sa negror, renovadora antiga del llenguatge.

Oh pobre font, si dins ta soledat no pot medrar el llorer de la glòria, t'has coronada amb ton humilitat, que del temps vell ton aigua fa memòria.

Font solitària on s'en ve a morir el vent, oh font gelada i esquerpa de ma raça, el pedregam te fa de monument, on l'escamot saltant trepitja i passa.

I jo en el clot de les mans he begut l'aigua enrarida al foc de l'estiuada, font primitiva i d'austera virtut, que no te vegi en mos anys estroncada!

Mes quan el sol assoleia, fervent, cremant l'oliu com flama platejada, entre els roquers, torna a mon pensament la segurança i la frescor callada.

En el temps d'or del mancès i el muscat, quan sobre el trull s'ageganta el pilsaire, fes que el meu cant borbollegi, sagrat, nascut de terra a la frescor de l'aire!

FONT DE MONT ORIOL

Voldria l'oir sempre el degotall i refrescar la mà en l'aigua gelada d'aquella font que en el plec de la vall i en un saler va rajant confiada!

Es per son ombra i és per son gust dolcer que cada any a l'estiu l'he visitada. No gaire enllà s'hi acata un arbosser, el més gran i amorós de l'encontrada.

Quin raig més prim per refilar el seu cant! T'assentaràs una mica a la vora, i ja veuràs com te va penetrant d'una tendra bondat inspiradora.

Creuràs oir la veu del caçador, que baixa, assedega^t, i s'hi reposa; els avis ignorats del rodador tots poblaran ta soledat fullosa.

Una font tant petita, lo que diu! Quin exemple més net per un poeta de la fidelitat al lloc nadiu, i de contentament i pau secreta!

No t'en podràs distreure de l'encant, vora el saler que vessa d'aigua clara, i vetaquí perquè tot davallant pel corriol te giraràs encara.

NIT DE MAIG

La darrera nit de maig,
no és estrany que el somni voli.
Tot és fosc. Al lluny la mar
hi clareja, rossa d'oli.

Repòs de tota la mar,
dolça amplària il·luminada:

en els rocs de Cap de Creus
la sirena és allargada.

O sirena de la nit,
canta, canta el meu oblit!

Quan la mar sembla un drap d'or,
canta, canta el meu amor!

JOSEP SEBASTIÀ PONS

Tibul·lus

Del Llibre I. — Elegia III

Al doctor en Humanitats Joaquim Balcells.

En solcar sense mi les ones de l'Egeu
oh Mesala, amb ta cort, t'inga'm memòria;
la terra de Feàcia llunyana em té malalt.
Mort cruel, fes enrera tes mans àvides,
enrera mort cruel! no tinc ací el pit trist
de la mare, per dur, cremats, mos ossos;
em manca la germana per embaumar-me el cos
amb assiris perfums, o perquè plori
amb els cabells desfets damunt mon vas, i és lluny
10 ma Dèlia que, en partí, els deus consultava
fent temtar a l'infant per tres voltes la sort
i l'infant els presagis repetia,
als quals, tots junts, predeien retorn. Però no res
lliurà sos ulls del plor ni la recança.
Fins jo per consolar-la i havent ja donat veu
de partir, m'aferrava a qualche excusa
romancejant: o el vol d'una au, o un averany,
o el dia Saturnal em retenia.
Quants cops el peu que em vaig encloure, pel camí
20 m'havia senyalat mala estrugança!
No gosés ningú eixir a desgrat de l'amor
sabent que un déu li prohibeix la via.
Més ai! Issis, la teva deessa de què et val
ni el sistre per ta mà brandat cent voltes,
la dansa de tos peus sagraa, ni el llit cast,
ni aquelles aigües pures que et banyaren?
Oh dea, ara és que em calen socors: tu em pots salvar!
—bé ho diu ton temple, orlat de promences.—
Complint sos vots ma Dèlia amb túnica de lli
30 irà a seure a la llinda de tes portes
amb els cabells desfets dos cops per jorn, dient
tes lloances en mig la torba egípcia.
Però m'escaigui encara dar culte als déus pairals
i als Lars antics l'encens cada mesada.
Feliç del morador del regne de Saturn
ans d'obrir-se la terra en llargues vies:
el pi encara no havia les ones menyspreat
ni s'havia lliurat al vent la vela,
ni el mariner errant que al lluny cerca tresors

40 duia en son lleny mercaderia estranya;
 en aquell temps el brau no era punyit, ni frè
 mossegava el cavall domat de boca,
 les cases eren franques de tanca; a l'heretat
 la partió es servava sense fites;
 l'alzina dava mel, l'ovella de bon grat
 al refiat pastor la llet portava.
 Res de malesvolences, d'espases ni combats
 ans que l'armé inventés estres malèfics!
 Mes ara, manant Júpitre, tot són nafres i crims:
 50 la mar obre a la mort mil noves vies.
 Pietat, pare! só poruc, mes l'averany
 ni el blasme als déus sagrats no em fa temença.
 Mes si ja he omplert els anys fatals de mon destí,
 fes-me gravâ aitals mots damunt la llosa:
 «Jau ací, consumit de mort i arrabassat
 Tíbul-lus, que seguí Messala a ultrança.»
 En pac al dolç amor que de grat he servit
 Venus mateixa em meni als camps Elisis,
 on abunden les danses i els cants; vagin les aus
 60 ritmant aires dolcíssims amb llurs gorges;
 s'uneix l'eixam dels joves a les verges tendrals
 jugant, i amor els té en constant baralla.
 Es allí on tot amant que occí l'àvida mort
 hi va, en senyal, cap-coronat de murtra.
 Mes ocult en la nit pregona, maleït
 hi ha el lloc entorn del qual bremen les aigües.
 Tisphon, el de les serps afroses per cabells,
 empaita, irant-se, a tort i a dret la turba,
 mentre el monstre Cerberus amb goles de serpent
 70 vetlla, xisclant, les portes tan pesantes.
 Rabent, sobre una roda giravolten damunt
 els membres d'Ixió, que temtà a Junus.
 Tityus, extés en nou vessanes de conreu
 peixeix les aus en ses entranyes negres.
 Tantalus, si entre estanys el beure li abelleix,
 l'ona li fuig deixant-lo amb sed amarga.
 I per havê ofès Venus, les filles de Danaus
 traginen aigua amb gerres foradades.
 Sigui allí tot sacríleg de les meves amors
 80 o aquell que em desitgés llargues batalles,
 mes tu serva, si et plau, ta castedat i el sant
 pudor; que diligent una velleta
 et vetlli boi contant-te rondalles vora el foc
 mentre fila l'estam de la filosa.
 Quan tu, treballadora, sentada al seu costat
 lassa de son hakis plegat la feina,
 llavors jo, sense avís, sobtadament vindré
 per a semblâ als teus ulls que el cel m'envia
 i amb els rulls esbullats em volaràs al coll
 90 amb peu nu i agençada de per casa.
 Que aital dia felix l'aurora resplendent
 ens dugui amb sos corcers color de rosa.

C. FAGES DE CLIMENT, trad.

ELS LLIBRES

BELLS INDRETS DE CATALUNYA, per Josep Botey. (Edit. Catalana.)

Totes les coses, vistes amb amor, enfervoreixen el comentari i li donen interès de cosa viva, per simple que sigui l'expressió. I quan aquesta amor va unida a una consciència intel·ligent, el llegidor hi assoleix llavors tot el gaudi.

Tot i la humilitat d'un report excursionista, per aquestes dues virtuts esmentades, el llibre d'En Botey es capta tot seguit un benèvol afecte. Hi són resseguides, amb valoracions de detall i amb pretext de recontes, algunes contrades catalanes. En la expressió, sense refinament però correcta, algunes figures—anècdotes copsades al pas—serveixen una frescor d'impressió viscuda.

No és aquest llibre una guia freda i exclosa a tot encís literari. Més aviat és propici a fer-ne un motiu evocador d'allò que l'autor esmenta, ajudant a reviure-ho al visitant enyorador, que el llegeix.

L'amor a la terra, concreta i diversa, és la principal lliçó a treure'n.

LES NOIES DE MODA, per V. Coma Soley.

El dibuix de la coberta, extret aparentment d'un vulgar anunci d'una casa de robes, és un símbol de la vàlua artística del llibre. L'autor, per adaptar-se a l'ambient, amb una displicència irònica sense gens de reeiximent, devalla en la narració al seu mateix nivell de frivolitat des-eixida.

Per contra, el cas central, l'alliçonament o exemple, no guanya consistència psicològica en la brevetat de l'exposició; la simplificació del procés, la estilització de l'acció, permetien, no-gens menys—«L'abrandament» de C. Soldevila n'és un exemple—fer una obra aguda i precisa, d'un àgil triomf.

Manca, però, aquí, per a l'assoliment d'aquest guany, la traça i l'instint d'un veritable temperament de literat.

Aquests són mots de crítica literària. El gest del senyor Comas, però, son esforç d'adaptació al públic i el benifet que aquest en pugui treure, poden fer eficaç l'obra, oblidant una mica el bon gust.

RAJOLES BLAVES, de Mn. Joan Clapés Corbera, Pore. (Altés, imp.)

La impressió d'aquest llibre d'epigrammes, precedida d'un estudi molt documentat, enc que d'una comprensió massa extensa en la modernament exigible i veritable noció del gènere, és la de què hi triomfa més l'erudit que el poeta.

L'epigrama requereix precisió, sense mutilacions gramaticals; brevetat sense incoordinació; agilitat, amb gràcia en el dir; eurítmia i hàbil estructuració en el pensament. Oimés, pensament i imatge han d'ésser prou profunds o subtils per justificar llur solitud; no han de poder confondre's amb una simple estrofa segregada.

Tantes condicions, a parells, per pocs han estat assolides a Catalunya. De professionals de l'epigrama, especialistes de l'epigrama—entès en el veritable sentit del mot,—no hi ha hagut a Catalunya sinó dos poetes: López-Picó, i també Benavent. Aquest ha decantat en la xicra d'argent del vers una dosi d'acolorida ironia, reeixint-hi, a voltes; el primer havia ja donat abans a l'epigrama son veritable sentit; ell en fou el retorn i la retrobança, encarnant-ne amb absoluta justesa la plasmació essencial i els matisos variats a què s'adapta. Desavinent—ara—el comentari extens, diem només que, ultra consagrar-li un llibre íntegre («Epigrammata»), a través de tota la producció d'En López-Picó, sempre renovada, el sentit de l'epigrama hi traspua a cada pas, des de «Paraulas» a «Popularitats», des de «El retorn» a «Dites de tot l'any»; l'instint líric del gènere li és—oh rara fortuna!—evidentment consubstancial.

Els altres poetes catalans que esmenta Mn. Clapés no n'han estat reflexius cultivadors, sinó simples retoladors oportuns d'un fragment líric, unes voltes; altres, decebuts només del llur insà desig, d'assoliment privilegiat.

Mn. Clapés no havia pas d'ésser més afortunat, malgrat sos estudis sobre la matèria; i, en efecte, en poques ocasions arriba a acostar-se a aquella plenitud de condicions que adés exigíem. Com que no és potser prou poeta—en el més noble i pur sentit que el noucents requereix al mot—mai la gràcia alada, que és

do directe dels déus, no insufla a bastament el vers per dar-li agilitat daurada, ni per, dintre d'aquesta, personalitzar les sensacions; els elements, per la dificultat del joell minúscul, són sovint malfosos, i la construcció apareix descarnada, amb hipèrbatons innecessaris i confusos, i deficiències de sintaxi, sense unfluid esclat. I tant com agilitat suficient o ben adreçada, li manca propietat en el mot i habilitat per vestir, sense desnivells ni vulgarismes, la idea central, a voltes encertada, o les imatges, de vegades estridents i inharmoniques però d'altres, no-gens menys, força belles. Hi ha encara en el vers un rudimentarisme i una simplicitat massa vuitcentista, pobre de refinament intern, que esguerra les possibilitats d'èxit.

Comprovant breument els defectes, i amb més extensió—benèvolament—les espurnes encertades, veiem (lletjor en el mot):

«Ai cireres de pastor,
són unes *desventurades!*»,

o bé aquest xisto líric, palesador, oimés, de la ignorància d'una hac catalana:

el tren, com una *h*, resta mut (!)

o la comparació de les celles de la Verge amb dos raigs d'aigua; i altres, d'un futurisme indecís i grotesc.

En canvi en alguns llocs, ies imatges rumbegèn una viva frescor original, quan diu que «la marinada—ve a picà els vidres amb el cap dels dits»; o que, després del present dels cels «i sol—xucla els brillants de llum i els va enfilant»; o en veure com «es despengen els dies dintre el temps—de la bola d'aram on les estí el'es—com daus de foc hi iuguen», en quals moments, com en «De l'esclat dels ametllers», «Del bell nin», «D'un cirerer de nit», i algun altre, el petit estoig té veritable interès líric, sense la grisor vulgar i l'expressió deslluïda d'altres voltes.

Aquest poc aguant en el vol, que dona feixugor prosaica al llibre, en desvirtua l'encant florit parcial. Així, a «Hora-foscant»—que citarem com exemple final—després de tres versos formosament descriptius i concisos,

«La llum de les carenes s'ha apagat, la veu de les masies ha emmudit, la boira flonja baixa pel serrat,» —

tanca la quarteta, amb aquest vers, que revela manca de sentit artístic i de distinció de valors líriques — pèssima tara d'auto-educació:

«és fosc, germà, dormim, i bona nit!» (1)

El crític, que ha vist guspireig de bel·leses i algunes condicions en el llibre, després d'aquest «dormim-hi, i bona nit!» no sap si decidir-se a seguir el consell de l'autor, enduent-se la temença d'haver-se equivocat abans en el judici.

La pruija de «fer» — ara, com adés — enterbolirà l'èxit literari d'aquest recull, fet amb masa fal·lera, sense servir sempre la paciència d'esperar la inspiració. Per això el llibre pot ser quasi discret; però ja sabem que això sol no basta per enriquir com a incorporació el nostre patrimoni, assats refinat i sel·lecte, remerciant Déu.

«OBRES COMPLETES de Mn. Miquel Costa i Llobera», vol. I. Il·lustr. Cat.

El repàs atent d'una obra sencera, quan l'autor ha travessat ja el llindar de la via terrenal, encomana sempre un major sentit de mesura, un respectuós mirament en el balanç; però també dona la responsabilitat del jutjament definitiu.

Renovant la lectura de les poesies d'En Costa inserides en aquest volum, l'esmentada valoració, però, no esdevé engoixosa, sinó tranquil·la. De cap a cap d'eixa llarga vida literària hi ha una essència prou alta per esdevenir escàpola a tota contingència d'escola, a tota banalitat d'època: hi ha una interna dignitat que eleva el to del cant o el refina; i hi ha, tant com bon gust, una cultura.

En els poemes que avui ens són donats no hi és pas tot el Costa, encara; hi és parcialment i amb la lleu ombra difusa dels versos circumstancials — a voltes més reeixits, però, que la mateixa anècdota — i amb el rastre d'ambient al qual en avinenteses sa fidelitat s'entregava. Però s'hi veu el poeta que perdura i s'hi llegeixen les qualitats autòctones que el fan perdurable.

L'esclat de força i maduresa contingut dins la forma cenyida amb sobrietat. La filiació de la terra, reflectida en els motius i alguna volta en la tècnica de l'escola mallorquina, en donar se a un subjectivisme més simple. Exemple d'ambdues coses són «El Pi de Formentor» i «Marina».

A frec dels homenatges fets ran de sa mort — molts d'ells errívols de sentit literari i patriòtic — un co-

mentarista posava al marge del poeta els noms de la «romana Pollentia i de la indígena Formentor». D'aquesta doble saba terral és nodrit l'home i el llibre, en conscient assimilació, i són aquestes dues clarors les que il·luminaran la seva tomba amb fulgors perpetuats.

La edició ha estat feta magníficament per l'Il·lustració Catalana, com la millor de les ofrenes a la memòria del poeta.

«NOVELES», «VELLES I NOVES», «ESTIUENCA» i «CASOLANES», llibres de prosas de Jacinto Laporta.

En la renaixença catalana els canvis de camí en la poesia han estat prou intensos per semblar esvaïr els matisos d'una seqüència i crear aparents solucions de continuïtat. En la prosa, en canvi, tenim encara a frec de mà les primeres figures i llur relleu no ha minvat.

L'aplega de tota una producció, arrelada en plè vuitcents, no tindria un interès absolut potser, en la lírica. Els quatre volums de prosa de Jacinto Laporta, ens ofereixen, per contra, un tast viu i saborós que el nostre gust no defuig. Tota una vida d'escriptor justifica la satisfacció d'un recull; oimés la condició de les prosas que en aquest cas el formen, abona també la resolució de l'autor.

Dues valors essencials acolorixen aquest aplec; el regust d'època, garantit per una sincera fidelitat en la narració, que evoca una vida sepulta per sempre més en la realitat i ~~amb~~ coneixença ha d'abellir-nos encara; i la frescor de les escenes on el viu i el popular tenen encara la flaire de terra d'una planta recent copsada. Així, podríem gairebé afirmar que, dintre els prosadors actuals, En Laporta se'ns revela a estones com un continuador, en un sentit semblant, d'En Vilanova.

Per això preferim els dos volums del mig, com a més expressius de la gràcia del llenguatge i de l'encís hàbil i espontani de l'escriptor. Aquell ràpid diari que és «Estiuenca», que el llegidor engoleix amb gormanderia malgrat la seva simplicitat fins que l'ha clos àvidament, i molts moments de «Velles i noves», són els llocs on la traça de En Laporta s'han manifestat d'una faisó més feliç.

La tasca de tota una vida no recollida fins a la vellesa, és també un gest que ens entendreix en obrir aquests volums.

«VIATGES DE GULLIVER» de Jonatahn Swift; trad. i pròleg de J. Farran i Mavoral (Edit. Cat.).

El nostrador de Llucià, ha lluit, en l'avinentesa d'acomplir l'apor-

tació difícil d'aquesta obra, per més divulgada més perillosa a una tasca intel·ligent, una deïu íntima d'humorisme subtil i profund ensem i ha palesat ~~posseir~~ aquest filtre secret i escàs, suprem destil·lador de la ironia. Les seves paraules, precedint la traducció, en són un comentari insuperable. L'encontre d'En Farran i l'obra adaptada al nostre verb, ha estat, doncs una veritable troballa.

Amb quin somris d'aguda coneixença, de fi humorisme, i a l'ensem de fervent i noble vindicació, esgrana entre ses mans, punt per punt, les suggestions de l'obra de Swift, adés no sempre dretureres! Des d'avui, hom pot dir, que l'obra de l'escriptor anglès té un estudi madur i sobretot ben orientat.

El punt de vista d'alliçonament, les finalitats de l'obra, l'harmonia entre ses tonalitats i el predomini trespuador del poeta, són constatables pel prologuista d'una faisó segura i lògica. La posició dels «Viatges» resta ara definida.

Llibre de doble encís! Un temps l'esguard pur de nosaltres, infants, en bevia àvidament i dolça aquell extraordinari pobre i simple, gaire bé casolà, gens enterbolidor de la nostra senzillesa, i ens fermentava, inconscients, el nostre llevat d'hommes. Després, quan els ulls s'han obert prou i hi han passat tels i ombres abastament per a saber albirar dins les mitges foscors mesquines, hem renusat la lliçó de Swift, no amb el llavi eclòs infatigablement a la meravella, sinó mig contret com un beire lentament engolidor de l'amarga veritat.

Ara, per mercè de la traducció d'En Ferran i Mayoral, experta i atenta, feta amb escrupulosa honradesa i acurament d'expressió, ens n'és revelada sense impureses la seva perdurable — però humana — valor literària universal.

«POESIES DE JACINT VERDAGUER» introducció i tria de Carles Riba. (Edit. Cat.).

Aquest retorn a Verdager — retrobança després de l'oblit, rectificació després de la fredor — no podia tenir una millor consagració que una tria i un estudi serè. Ambdues coses enclou el volum que la Editorial Catalana ens dona.

No deixa d'ésser significatiu que hagi estat la mà de Carles Riba la excel·lent realitzadora d'aquesta tasca. El fet de son encert és una objecció a tota classificació lírica exclussiva i parcial. El teixit de l'obra verdageriana, gens descolorit, és analitzat amb cura i amb sòbria avidesa. Els aspectes del nostre poeta més popular, troben en les paraules

del més precís i profund dels nostres crítics un comentari que els situa definitivament en l'apreciació recobrada del noucents.

Com més líric és Verdaguier i més popular, el seu encís augmenta. L'alba ingenuïtat dels idíl·lis, la llegenda daurada i la de les flors, són un joc d'harmonies, matisades, més o menys enceses, però sempre humils a l'esguard. El sentit de la terra, adaptat a l'època, no és potser ja tan bellament personal. En el darrer aplec, per fi, hi ha exemples on és fosa la emoció amb la evocació heroica, en síntesis admirables, com «Els dos campanars».

El volum d'avui és una assenyada i desapassionada adhesió a la valor perdurable de Verdaguier, que adquireix un sentit de to general per ço representatiu de son compliment.

«SIMÓ GÓMEZ, HISTÒRIA VERIDICA D'UN PINTOR DEL POBLE SEC», per Feliu Elias (Edicions de la Junta Municipal d'Exposicions de Barcelona).

L'art d'una època, individualitzat en una manifestació personal, honorada darrerament, és l'objecte de l'estudi de Feliu Elias, aquest home tan excel·lidor en els comentaris interessants diversos com en la seva pròpia valor artística.

La seva trassa de crític d'art no fóra prou a donar a l'estudi de Simó Gómez un incèntiu de lectura, massa general. Però l'estilista viu, d'on la paraula llisquent anima pintorescament i amb colors d'ambient la expressió, sap completar l'anàlisi artístic amb la valoració de l'anècdota i sap descriure i evocar una vida desembradament.

Això sol justifica que aquesta obra tingui un interès literari i general que la faci placent al simple curios, tot situant l'autor com un escriptor hàbil i un narrador d'instint.

No és pas ara molt greu, que en el llibre hi hagi errors històriques locals; i menys encara que la precipitació amb què ha estat escrit encomani constant incorrecció a l'estil, car la visió reviscuda serva així més que mai el seu encís, una mica verge de forma, del tot urbà pel contingut.

«LA TRAGEDIA DE CAL PERE LLARCH», novel·la d'E. Girbal Jaume. (Ilustr. Catalana).

No és pròpiament la renovació del sentit ruralista i realista de Víctor Català. Girbal Jaume, sortós en copsar casos notables en ses anades per terres de Solsona, s'ha fet una voluptat d'emprar una forma des-

imbolta—com són a voltes sos temes—i àgil fins al risc del capgirell desigual.

Temperament literari de força, en canvi pot ser no reïx tant aquí en l'estructuració ni en nivellar preconcebudament la marxa dels fets. Es llença espontàniament i irreflexiva a llur damunt, que ells prou l'acompanyen, i obre la verba al comentari divers a mida que aquest va essent-li suggerit. Amb això, però, guanya la seva prosa una vivesa d'estil que encanta l'avidesa del lector i que salva les caigudes de to vulgar i els grisos i llargs monòlegs del narrador d'un ensopiment en la lectura.

La visió del real—coses i tipus—En Girbal la duu a les planes amb fortes colors; la crueltat dels problemes anímics que s'hi plantegen és situada en el mateix pla de crua revelació on han estat observats. Un intens coneixement del ambient, però, per bé que ajudi a la precisió, provoca en l'autor, dins aquesta obra, entretinguts aturs innecessaris que són contradictoris a la prosa lluent, saltadora quasi, del llibre; aquesta preuada prosa d'En Girbal que quan té una felicitat i precisa concisió fa brillar els capítols amb mestriol llampegueig de visions completes i ràpides.

Aquest fou precisament, el triomf de sa anterior novel·la. En la present, si aquella agilitat hi és perduda o malversada, hi és assolida, no gens menys, una força—no exempta de perills—que en instants d'encert arriba a produir un lleu vèrtig d'esgarrifança, que justifica el títol.

«QUATRE VENJANCES» de C. A. Jordana: Llib. Nac. Catalana.

Es també el cas d'una aportació interessant i nova, àdhuc personalment. L'autor d'aquest llibre té quelcom que és un do natural, ben rar: el saber plegar el llavi cap endins, i la lleu contracció de l'esguard, que en dissimula el fible. Per això, dins «Quatre venjances» hi ha, no pas la fàcil superficialitat d'una ironia lleu, sinó el profund sentit humà d'un veritable humorista. L'escriptor no passa damunt els fets amb una simple somris que hi deixi una breu auriola fugitiva; sinó que s'hi endinsa i els travessa, sense ni un bleix en el triomf. Ve't aquí perquè l'anàlisi hi és més reeixit que l'argument; i perquè els dos millors contes del llibre són el segon i el tercer; l'un d'una línia esquemàtica forta i traçada; l'altre amb un normal desenrotllament i una seguretat de detall que el fan definitiu.

En el primer dels contes l'extraordinari no és massa harmònicament sebolit dins l'humor, i resta menys

consistent. En el darrer, l'autor s'abandona sense massa escrupol a tota sugestió subjectiva, sense un propi control del vulgar. El camí del cas psicològic, que en podríem dir, que és el dels dos contes esmentats del llibre, és son millor camí, ben proper al mestratge.

L'aparició d'aquest llibre és el sorgir de tot un temperament, original i poc comú. La via fressada, en decantar-la vers el viarany on té lluc, enfortirà una personalitat, ja ben significada en aparèixer.

«EL VIATGE DE NOCES», per Ricard Ferrer.

Un comentari ivarsós, àgil i lleument matisat d'ironia, sense que el triomf de la subtilitat sigui massa lúcida.

Amb un pretext frívol, són situats una ràpida enumeració de llocs i un cop d'ull a llurs aspectes, en aquest llibret que esdevé un acolorit itinerari, esponjat d'«esprít», sense, però, significar cap encert definitiu.

Ricard Ferrer no és ni un escriptor ben format ni un ironista agut. Es, simplement, un amable «causeur» que amb la justa pretensió d'ésser discret, deixa lliscar el comentari, amb una claror bastant apagada, que a voltes arriba a espurneig.

Les notes que segueixen la narració inicial, desigualment reexides, són gairebé totes assaïos suggerits, com una mena d'exercicis d'ironia. En algun moment—«El nen» per exemple—sap veure amb gràcia l'espectacle còmic refinat i l'observació esdevé saborosa.

Una inclinació de lèxic i sistema vers el francès i una feblesa general d'inici, fan balancejar la obra present d'En Ferrer, camí d'una estabilitat pròxima per a la qual revela condicions.

«L'EMOTIVITAT POPULAR EN EL CANÇONER DE CATALUNYA», per J. Fornell. (Publ. de LA REVISTA).

Ara que l'obra dispersa del nostre cançoner popular merceix l'atenció recercadora d'una complementació, tot estudi que a l'entorn hi giri copsa el doble guany de l'oportunitat o de l'interès.

El senyor Fornell, habituat a l'amor intel·ligent del nostre tresor líric popular, n'ha fet extensament i documentada una valoració sentimental molt justa. Adaptant-se al motiu del llibre, aquest no és ben bé un estudi vigorosament harmònic i estructurat, amb fredor científica. Més aviat les paraules tenen una

calor suau i el comentari es fa planer i florit, amb un estil, sinó massa correcte, fresc i esponjat d'intimes coneixences.

Potser el treball present no és encara un estudi definitiu. Es, però un assaig sòlid i seriós, de notables proporcions, fet a consciència i amb sabor de cosa viva, i és una de les més atentes i profitoses mirades ànima endins del poble, en una de ses més importants—possiblement la més important—manifestacions: els regallims espontanis de la seva poesia.

L'encís del cançoner, que en cada mostra individual ens abelleix a l'entusiasme, és per això difícil de reduir a una síntesi estudiosa que n'escateixi la seva essència destriada. J. Fornell, però, encara que la veu se li perdi una mica i s'hi franquegi massa en el curs del llibre, ho assolix bastant. Un índex precís defineix perfectament les conclusions i marca els límits de cada mica del contingut. I el llegidor resta reconegut d'aquesta estona de conscient contacte amb el poble i d'haver abastat la mesura emotiva de la deú lírica popular.

J. Fornell té un noble camí en la persistència d'aquestes valoracions de les cançons de la terra.

O. S.

CAL ESMENTAR

«Quatre regles per a parlar bé» d'Ivon l'Escop, on novament és vulgaritzat el sentit de dignificació del llenguatge, tasca de l'autor.

—«Jovita» novel·la de J. Josuald Bladà.

—«El llibret de les mares» de F. Flos i Calcat.

—L'idioma català davant la ciència, l'història i la llibertat dels pobles, de J. Conangla Fontanilles.

—El *Petit traité de versification*, de Jules Romains i G. Chennevière, que ens ha fet rependre el gust de les teoritzacions estètiques del nostre Milà i Fontanals i ens ha recordat els temps universitaris de la Facultat de Lletres, quan cercàvem el *Petit traité de poésie française* de Théodore de Banville, o, ja per vestir-nos un xic d'erudició, el *Traité général de versification française* de Becq de Fouquières i els assaigs del nostre Sinibald de Mas; i ben aprop d'ara el pròleg de Carles Riba a la traducció de l'Odissea.

—L'estudi d'Alexandre Mercereau *L'Abbaye et le bolchevisme*, publicat dins la col·lecció *Créer* formant part de la biblioteca d'història literària. Potser escauria millor dins una col·lecció de polèmica literària.

—La col·lecció *Les Contemporains* (Œuvres et portraits au XXème Siècle) que publica la llibreria Stock i que ha donat interessants volums de Gide, Duhamel, els germans Tharaud, Cocteau, Giraudoux, Jauloux, Colette entre els escriptors francesos i Harden, Mahn, Kipling i Przbyszewski entre els estrangers.

—Que, tal com prevèiem, la moda literària afalaga a París el nom i la producció del crític rus Lleó Chestov, del qual els *Cahiers verts* sota el títol «La nuit de Gethsemani» han traduït en el seu quadern 23 un assaig sobre la filosofia de Pascal.

Remarcables també dins la col·lecció dels cahiers verts el volum *Vauban*, de Daniel Halévy i el volum *Ariel ou la vie de Shelley*, per André Maurois.

—Entre els assaigs escrits en anglès per Salvador de Madariaga i suara publicats en edició castellana, el titulat *Lírica popular espanyola*.

—La producció castellana—de gran mercat industrial—dels escriptors catalans Gabriel Alomar (*La política idealista*), Amadeo Vives (*Sofia*) i J. Pin i Soler (*El Libro de la patria*), que justifiquen una vegada més la fama d'emprenedors i de comerciants atribuïda als catalans, de cara al mercat mundial.

LES ARTS PLÀSTIQUES

LA DARRERA EXPOSICIO DE PRIMAVERA.

La darrera Exposició de Primavera ens ha suggerit els següents comentaris:

a) *S'imposa l'creació d'un local adequat.* Entre alguns artistes, aquesta idea ha pres bella forma. Es parla d'un senzill palau emplaçat en un lloc molt cèntric de la ciutat: en el mateix lloc on la vuitcentista entitat *Sociedad General de Artistas* havia tingut el seu magnífic local d'exposicions. Aquest petit palau podria servir a més per a donar-hi concerts i conferències.

La benemèrita Comissió de Cultura de l'Excel·lentíssim Ajuntament de Barcelona, junt amb la Junta d'exposicions, podrien portar a terme aquesta bella iniciativa d'alguns dels nostres millors artistes.

La continuació de les exposicions oficials en el vell Palau de la Indústria és una cosa denigrant per la ciutat, pels artistes, i no cal dir que per les obres exhibides.

b) *S'imposa una selecció acabada de les obres a exhibir:* Dissortadament s'ha fet molt mal ús de la llibertat que l'estatut de les exposicions oficials concedia als artistes i a les entitats. Les societats artístiques formades amb socis de quota, han abusat d'aquesta llibertat acceptant el bo i el dolent dels seus socis: la quota mòdica de cinc pessetes al mes dóna dret d'expositor a tots els aficionats de Barcelona, i potser una quota més modesta de soci corresponent a tots els aficionats de Catalunya i d'Espanya.

Caldrà tornar a raure al jurat d'admissió, amb totes les tares d'a-

quest vell sistema. Però davant de tanta poca solta com s'ha exhibit, especialment en aquest darrer certamen, cal acudir a aquest sedàs, encara que més d'una vegada deixi a fora el gra.

Es una llàstima haver de recórrer altra vegada al jurat, però no hi ha altre remei.

c) *Caldrà que tots els artistes manifestin una mica més llur bona voluntat envers les exposicions municipals.*

d) *Caldrà que en cas de haver-se de declarar deserts els premis de Museu, no es reparteixin aquestes quantitats en participacions mesquines, amb les quals no s'aconsegueix ni acontentar els «amics».*

e) *Potser fóra millor que aquestes exposicions oficials tinguessin el caràcter de generals d'art cada tres anys. Podrien fer-se els anys restants exposicions monogràfiques: (dibuixos, gravats, el bell llibre, ceràmica, vidrieria glíptica, etc.*

f) *Periòdicament les exposicions haurien de tenir el caràcter d'internacionals.* (Procurant, naturalment, una bona orientació en els convits. Recordem-nos de lo anodí que acostuma a ésser l'art oficial en tots els països.)

g) *Cal no prodigar les «Sales especials».* Per torn de societats, com ara eren concedides aquestes sales, tothom amb el temps en fóra mereixedor. Això no pot ésser: cal establir al menys que per fer-se mereixedor del honor d'una sala, cal que l'artista hagi tingut temps de donar una obra; cal que l'artista tingui al menys quaranta anys. Naturalment que això no és cap garantia, però és un dic honest que s'alça

davant per davant de l'avinguda de la glòria prematura que tantes víctimes causa.

h) *No fóra millor que les exposicions municipals s'escaiguessin a la tardor?*

L'EXPOSICIO

SIMÓ GÓMEZ; pintor de valia. Admirable en els retrats, en els quals l'anècdota, el pintoresc, no hi té cabuda com en algunes de les seves composicions menestrals.

JOAQUIM SUNYER.—Voldriem que aquest pintor, sensible als més exquisits matisos de la llum; que aquest pintor de concepte noble i clar de la plàstica, abandonés definitivament el que podrien anomenar gau-guinisme.

Consiguem els noms de *Hugué, Gargallo, Claret, Llimona, Duñach, Viladomat i Rabull*, escultors; *Inglada, dibuixant; Vayreda, Mallol, Galvey, Colom, Togores i Mompou*, pintors, entre els noms dels artistes que per llur aportació es feien admirar en la darrera Exposició de Primavera.

R. B.

CAL ESMENTAR

La exposició de cartells del concurs organitzat per la «Obra del Bon Mot» al saló d'actes de la Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvi.

—La exposició d'E. Meifrèn a La Pinacoteca.

—L'exposició d'En Jaume Guàrdia a les Galeries Dalmau.

—El llibre de Joan Sacs sobre l'obra i la personalitat de Simó Gómez.

LES REVISTES

COMENTARIS A L'OBRA DE L'«INSTITUT CATALA DE RITMICA I PLASTICA».

En pocs espectacles—potser en cap espectacle—no hi ha la serenitat i la simplicitat de les danses i interpretacions musicals realitzades per les alumnes de l'Institut Català

de Rítmica i Plàstica que dirigeix el mestre Joan Llongueras.

L'evocació de l'antigor clàssica s'ha fet amb certa freqüència des del renaixement ensà, mes enlloc d'una manera tan pura i perfecta. Potser la causa d'aquesta perfecció depèn precisament de que En Llongueras, a l'iniciar entre nosaltres el

mètode de Jaques Dalcroze, la única cosa que es proposà fou l'educació pel ritme, no pas cap evocació més o menys arbitrària del classicisme llunyà; i precisament perquè ni l'evocació del classicisme ni cap altra finalitat poc o molt teatral no li enterbolia la intenció, s'ha acostat la seva obra al veritable classicisme,

a allò definitiu i perdurable del classicisme, més que no pas cap dels que—l'escola de Isadora Duncan és un exemple—s'ho han proposat directament.

I és que En Llongueras i les seves deixebles—per la simplicitat, per la sobrietat, cercant l'emoció estètica purament, sincerament, per ella mateixa.—s'han trobat en un camí que si no és el que fou fressat pels mestres exhaurits de la civilització mediterrània, li va molt a la vora.

L'excel·lència de l'espectacle, la seva valor humana i natural, ressalta, sobre tot, per comparació amb altres espectacles que també tenen la dansa per fonament. Aquests espectacles—no es tracta ara d'escatir la seva vàlua absoluta—els cal imprescindiblement l'arbitrari, el convencional, el complex, l'anecdòtic, la llum artificial combinada amb resultats fantàstics, la sumptuositat del vestuari, els contrastos de color, el maquillatge; tots aquests espectacles no resisteixen la llum del sol, que és la més humana de totes les llums. En canvi, res de tot allò és precis en les danses de les deixebles d'en Llongueras; mes, encara: no sols no precisa, sinó que no s'hi pot admetre. Allí no hi ha sinó la forma humana presentada amb naturalitat, amb castedat, amb austera sobrietat. I és, precisament, per aquest sentit humanal i terrenal que allò resulta definitiu; és precisament per aquest caient de simplicitat i naturalitat que no hi hauria res tan meravellós com les interpretacions rítmiques de les deixebles d'en Llongueras, fetes en plena naturalesa, en íntim contacte amb el món real, a tota llum, tenint per fons les blavors del cel i del mar.

I encara en aquest espectacle hi ha un encís que potser els antics van assolir, però del qual cap mostra no ens han deixat: el somriure. Aquelles figures femenines fetes cançó i que tan naturalment saben fer reviure les perdudes euritmies, tenen una fina gràcia de somriure; no pas del somriure premeditat i destinat a encisar amb fins utilitaris, sinó del pur somriure, del somriure com expressió més natural de l'esperit actuant sobre la forma; tan natural com el moviment mateix i perquè ell també és moviment i potser el moviment més ple de sentit i d'esperit.

I no és sols la gràcia del somriure individual la que sura en l'espectacle; és que tot ell té una gràcia humana de somriure; una frescor de juvenesa, de perdurable juvenesa—qui sap si una espurna d'immortalitat—la qual traspua en l'ànima dels espectadors i la deixa asserenada, joiosa, lluminosa i pura.

Però les deixebles d'en Llongueras amb tot i assolir perfectament la gràcia, assoleixen també la força;

ambdues s'hi harmonisen exquisidament, com potser mai ningú no ho ha lograt.—(Les deixebles d'en Dalcroze vingudes l'any passat a Barcelona, són prova de com la tècnica i la força no sempre s'agermanen amb la gràcia.) En les interpretacions individuals de música melangiosa, mai la figura esdevé feble ni el moviment es torna lènguid; ni interpretant la tristesa ni àdhuc en la desolació, mai no és perduda la força. I, anàlogament, en les interpretacions apoteòsiques, s'obren els braços i s'enlairen triomfalment, mai no hi apunta la violència; el màxim de sentit de triomf i d'entusiasme, és donat sense que la gràcia sigui ni tan sols lleugerament minvada.

Tot i essent l'Institut una escola d'art definitiu i en Llongueras un home que mereix els més grans elogis; tot i essent l'obra personalment i exclusivament seva, ell, perquè tingui totes les virtuts, l'ha influït del seu esperit familiar i cordial, i aquest, tan com el mestre, és el pare de tot allò; així ha lograt lliurar-se ell—i lliurar la seva obra—de l'encàrcament tan freqüent en els homes de vàlua. La seva obra resulta amarada de cordialitat, ben nostra, sense oficialitat, sense formulismes. Es certament encisador veure el mestre dirigint les seves deixebles, com si totes elles fossin filles seves i com si tot el públic fós familiar. El rebuscament, el refinament en l'extern, és indubtablement una elegància; però és una elegància de les decadències; la naturalitat, la espontaneïtat, són les més altes elegàncies, i aquestes queden plenament assolides en l'obra de l'Institut.

No oblidem que aquesta obra magna és començada i portada ja a la perfecció entre nosaltres—obra de serenitat i d'immortalitat florint vora els carrers ensagnats on han passat la mort i la violència.—Acostumem-nos—en mig de la ignomínia dels odís i de les passions—a tenir aquesta amable i serena escola per escola suprema del nostre esperit.

Josep M. Casas de Muller.

GUERRA JUNQUEIRO

Dins el desig d'epopeia que caracteritza les més autèntiques manifestacions de la inspiració literària portuguesa i que culmina en el poema de Camoes—(contrastant, com remarcà un amic nostre, amb la fallida de la epopeia que culmina en el Cervantes i el just terme mig de la eficàcia de la realitat que culmina en les cròniques catalanes),—dins aquell desig d'epopeia l'obra de Guerra Junqueiro és encara un crit de desig del desig.

Grans síntesis verbals humani-

tàries: a Catalunya n'arriba la comprensió immediata de la valor nutritiva d'un tros de pa, per exemple. I ens caldrà sempre retornar a la economia retòrica de Joan Maragall per comprendre la possible intimitat d'un declamador genial com el Guerra Junqueiro, veridic si voleu, però necessitat de la pompa extensa i violada dels anuncis.

PERILLS DE L'HORA

La malaltia que volgué curar la confessió de l'home del qual es parla, sembla castigar altra vegada alguns sectors de la joventut catalana.

No fa pas dos anys s'invocava la eficàcia civil del Pare nostre, després de la confessió.

Ara mateix En Nicolau d'Olwer ha dirigit als joves les paraules que reproduïm en les quals amb càlida entonació mazziniana es predica el treball de cada dia per la llibertat i per la glòria de la pàtria.

Lliguem caps i aprofitem totes les lliçons.

Diu així l'article d'En Nicolau:

«La més bella de les poesies no catalanes d'En Milà i Fontanals, aquella titulada «Una Sirena», volia prevenir la joventut del seu temps contra l'afalac seductor de la melangia. Era el temps que el romanticisme heroico-feudal—que li deien,—cedia el lloc al pessimisme dels incompresos i semblava que el somni enyorós era l'ocupació més digna dels homes d'esperit. Refuseu la malenconia!—s'exclama el gran mestre—refuseu la companyona en mal punt acaronada!

Refusem-la avui també!

Amic, si un jorn de depressió pesa damunt teu; si et sents el cor oprimat pel desengany, perquè l'ideal, que anys i anys havia estat el teu esperó en un sobte has vist com s'ensorrava; si has perdut l'amor que creies ben segur, si de moment t'adones que has fet pel món una falsa via, si sents vacil·lar els principis on recolza el sistema de les teves idees, i es desfan els prestigis que veneraves; si veus inassolible allò que fins ara havia estat la teva esperança... i encara que sigui de tu mateix que estàs descontent, i encara que sigui de les teves aptituds que et desenganyes: lluny de tu la desesperança, lluny de tu la melangia!

Cops fortíssims pot rebre el teu cor, humiliacions fondíssimes el teu orgull, mai podràs dir, però, que estiguis sol ni que la teva vida no tingui un objectiu, mentre no sigui lliure la teva pàtria.

En aquelles hores de plom, quan el cor et sagni d'una traïció o et plori d'un desengany, no t'atueixis, no et descoratgis, no maldiguis de l'amor ni de la confiança perquè t'hagin estat escarnides: redobla la teva amor, referma la teva confiança, i posa-les en la Pàtria.

Quan les teves il·lusions s'esfullin i un vent de tardor marcides les escampi; quan t'adonis que aquells palaus de somni, vers els quals has caminant malmetent els teus peus pel pedregam, res més no són que plujosos núvols; quan hakis abastat la fruita més alta de l'arbre i en donar-li febrós el bes de la teva mossegada la boca se t'hagi omplert de cendres, amic meu, no et lliuris al pessimisme, no deixis que se t'aferrí al cor la melangia: sigui la Pàtria la senyora de les teves il·lusions, treballa per la seva llibertat, pugna per la seva glòria.

Per ella i dins ella hem nascut: la pàtria és la nostra mare. La pàtria és també la nostra perpètua companyona, mai esquerpa, sempre amb els braços amorosament oberts. Ella és, ara mateix, la filla de les nostres obres, ella serà tal com nosaltres la fem. Pàtria d'ahir, pàtria d'avui, pàtria de demà: pàtria de sempre! Tres pàtries i una sola pàtria. Mare, dona, filla: tres amors i una sola amor.

I tu que t'has contentat sovint d'una mesquineta amor, d'una encogida il·lusió, avui que les has perdudes i et sents buit el cor, no sabries omplir-lo d'aquesta trinitat immensa? Per què somiques, doncs, capficant-te amb una solitud que només per imaginació teva existeix?

Com gosaràs a dir que estàs sol, si la pàtria és amb tu? La pàtria, que és aquests milions d'homes que pensen i parlen com tu, i aquells milions que els precediren, i aquells altres milions que per anys i segles brollaran de les boires del futur? No els sents que estan amb tu aquells que construïren els grans monuments de la nostra terra i que escriviren amb llur sang les planes de la nostra història? No els sents que estan amb tu aquells altres humils, anònims, que en llur trànsit de la pols a la pols—això que en diem vida—trepitjaren el mateix camí per on tu passes, conrearen els mateixos camps que l'alimenten, pescaren en les mateixes costes, caçaren en els mateixos cingles, ramadejaren en els mateixos prats? Dius que estàs sol, i en la terra que calcigues no hi ha ni un pam que no sigui el sepulcre d'un dels teus! Dius que estàs sol, i quan el vent de Déu aixeca núvols damunt la terra, la polsaguera que

t'environa és tota de cendres dels teus avis!

No n'estàs, no, de sol, que la pàtria t'encercla i et penetra: n'estàs amarat com n'està d'aigua una esponja submergida.

La melangia s'ha apoderat de tu i dius que la teva vida ja no té objectiu. I mentre ho dius i t'ho creus i et lliures a la còmoda inacció, la pàtria, que et penses estimar, reclama el teu ajut i no l'hi dones. Ve't aquí l'objectiu de la teva vida: redimir la pàtria! No tens excusa. Es un deure que et ve directament, únicament, imperativament, dolcament, de la relació entre tu i ella. No adueixis, doncs, que d'altres ja ho faran: ets tu qui, per complir amb el teu deure, ho ha de fer. No adueixis tampoc la teva desconfiança, fundada o infundada, en uns o en altres: prescindeix-ne, el teu deure ets tu tot sol qui ha de complir-lo. No adueixis, encara, que les teves forces no abastin a l'empresa: el teu deure no és de reeixir, és d'esforçar-t'hi.

Si t'hi esforces, però, reeixiràs, perquè la primera batalla és dintre tu mateix que has de lliurar-la. Primer que tot és un acte de consciència que et cal fer. Després, quan ja puguis predicar amb l'exemple, hauràs d'anar a la conversió dels teus germans, dels que encara no coneixen la seva pàtria, dels que—coneixent-la—l'han traïda. Més tard, caldrà que amb els teus germans emprenguis la croada contra els enemics, que són paràsits i botxins de la pàtria que t'has proposat de redimir... I perquè la melangia s'ha apoderat de tu, dius que la teva vida ja no té objectiu!

Escampa aquesta boira, amic meu. Ja no som en aquelles hores tristes d'un fi de segle, frèvol i escèptic; una gran fe patriòtica avui omple els cors. El teu melangiós desinterèsament no deturarà la riuada: amb glòria o amb ignomínia tu hi seràs. Què tries?

Per lliurar-te al conreu de les teves cabòries, per posar la teva insignificància al damunt de tot, deixaràs de complir el teu deure? En altre temps, en altre lloc, la teva melangia potser que a ningú més que a tu sol perjudicaria; avui, ací, ella seria una traïció a la pàtria. I perquè tu hakis rebut—o t'hagis

pensat rebre—una traïció o un desengany, és la pàtria qui ha de sofrir-ne el perjudici? Treballa per ella, que ella t'omplirà el cor i te'n foragitarà l'espina que hi duus clavada. Treballa per ella, que fent-ho treballaràs pels que encara han de néixer, pels que tardaran segles a badar els ulls a la llum del sol—i aquests mai no els podràs veure desagraïts, d'ells mai no en podràs rebre un desengany; ells mai no podran traïr-te.

Refusem la melangia, companyona en mal punt acaronada. Treballem per la llibertat i per la glòria de la pàtria.»

CAL ESMENTAR

—La pèrdua de dos grans catalans, homes d'estudi i organitzadors exemplars: el P. Joaquim M.ª Vives i Tutó i el P. Nicolau de Tolosa, MM. CC.

—Els articles *El concepte de filosofia en la cultura catalana actual*, de P. M. Bordoy Torrents (Quaderns d'estudi, vol. XV, n.º 54) i estudi crític del llibre de G. Duwelshauwers *La Psychologie contemporaine en France* per J. Farran i Mayoral (Revue de Philosophie—23 année, n.º 1), dels quals en un dels pròxims números reproduïrem fragments.

—Els articles de Romain Rolland sobre Mahatma Gandhi i la significació moral del nacionalisme de la Índia, a la revista *Europa*.

—Les conferències de Ll. Nicolau d'Olwer, Manuel de Montoliu i Tomàs Garcés sobre literatura catalana, organitzades pels Amics de la Poesia.

—L'article de Guido Ruberti *I figli di Saturno (Spunti di estetica teatrale contemporanea)* publicat a la revista *Le Opere e il giorno* (Gènova, juliol, 1923.)

—L'afectuosa labor catalanitzant de Giuseppe Ravegnani al *Concilio*, a la *Rivista d'Italia*, a la *Illustrazione del popolo*, al *Secolo Illustrato* i al *Convegno*, donant a conèixer l'obra de J. M. de Sucre, poesies de l'Alomar, contes de Carles Soldevila i Alexandre Plana i l'actualitat literària de Catalunya. Prepara també el nostre amic la traducció de *Josafat*, de Prudenci Bertrana.

Obres publicades per la SOCIETAT CATALANA D'EDICIONS

1. Alexandre Plana: <i>Les idees polítiques d'en Valentí Almirall</i>	2.50	25. Pompeius Gener: <i>La Dona mediterrània</i> , aplec de llegendes històriques. Volum I.....	4.—
2. Prudenci Bertrana: <i>Proses bàrbares</i> (Agotada)	3.50	26. Pompeius Gener: <i>La Dona mediterrània</i> , aplec de llegendes històriques. Volum II	4.—
3. J. Pous i Pagès: <i>La vida y la mort d'en Jordi Fraginals</i>	4.—	27. Raimond Casellas: <i>Etapas estètiques</i> . Pròleg d'Eugeni d'Ors. Volum I	4.50
4. Manuel de Montoliu: <i>Estudis de Literatura catalana</i> Pròleg de Miquel S. Oliver	3.50	28. Raimond Casellas: <i>Etapas estètiques</i> . Epíleg de Xenius. Volum II	4.50
5. Ramon Turró: <i>Orígens del coneixement</i> . Volum I	3.—	29. Captain Morley: <i>La guerra de les nacions</i> . Volum II	3.50
6. Ramon Turró: <i>Orígens del coneixement</i> . Volum II	3.—	30. Carles Riba: <i>Històries extraordinàries d'Edgar A. Poe</i> , Sèrie II	4.—
7. A. Rovira i Virgili: <i>Història dels moviments nacionalistes</i> . Pròleg de P. Corominas. Primera sèrie	3.50	31. A. Rovira i Virgili: <i>Les valors ideals de la guerra</i>	4.—
8. A. Rovira i Virgili: <i>Història dels moviments nacionalistes</i> . Segona sèrie	3.50	32. Lluís Via Cullita. Poesies	3.50
9. Apeles Mestres: <i>Llibre d'or</i> . Cent cançons populars de diferents països.....	4.—	33. Miquel S. Oliver: <i>Catalunya en temps de la Revolució francesa</i> . Primera sèrie	4.50
10. F. Pi i Margall: <i>La qüestió de Catalunya</i> . (Escrits i discursos.) Pròleg de Rovira i Virgili, amb una biografia de Pi i Margall..	2.50	34. Plàcid Vidal: <i>Infinit</i> . Volum I	3.50
11. Cebrià Montoliu: <i>Walt Witman</i> : L'home i sa tasca	3.50	35. Plàcid Vidal: <i>Infinit</i> . Volum II.....	3.50
12. Ignasi Ribera i Rovira: <i>Contistes portuguesos</i> . Traducció catalana	3.50	36. Ferran Agulló i Vidal: <i>Marines</i>	4.—
13. Alexandre Plana: <i>Antologia de poetes catalans moderns</i> (agotada).....	4.—	37. Joan Pons i Massaveu: <i>Com anàvem dient</i>	4.—
14. A. Rovira i Virgili: <i>La nacionalització de Catalunya</i>	2.—	38. A. Rovira i Virgili: <i>Nacionalisme i Federalisme</i>	4.—
15. A. Rovira i Virgili: <i>Història dels moviments nacionalistes</i> . Tercera i última sèrie	3.50	39. Ferran Agulló i Vidal: <i>De tots temps</i> . Poesies	4.—
16. Alfons Maseras: <i>Contistes francesos</i> . Traducció catalana	3.50	40. Alfons Maseras: <i>Contes a l'atzar</i>	4.—
17. Captain Morley: <i>La guerra de les nacions</i> . Volum I.....	2.50	41. Joaquim Riera i Bertran: <i>Faules velles</i>	4.—
18. J. M. López-Picó: <i>Poesies</i> (agotada)	3.50	42. Captain Morley: <i>La guerra de les nacions</i> . Volum III.	4.—
19. Carles Riba: <i>Històries extraordinàries d'Edgar A. Poe</i> . Sèrie I	3.50	43. Manuel Marinelló: <i>Contes de reis i de prínceps</i>	4.—
20. A. Rovira i Virgili: <i>Debats sobre el catalanisme</i>	3.—	44. J.M. López-Picó: <i>Poesies</i> (1915-1919) (agotada)	4.—
21. Prudenci Bertrana: <i>La lloca de la viuda</i> i altres narracions	3.50	45. Captain Morley: <i>La guerra de les nacions</i> . Volum IV	4.—
22. Alexandre Plana: <i>Sol en el llindar</i> . Poesies.	3.50	46. Alfons Maseras: <i>Interpretacions i motius</i> ..	4.—
23. E. A. Butti: <i>Llucifer</i> . Versió catalana de Joan Fabré i Oliver	3.—	47. Pau Griera i Cruz: <i>Desferres</i> . Novel·les ..	4.—
24. Carles Soldevila: <i>Plasenteries</i>	3.—	48. Francesc Puig i Alfonso: <i>Curiositats barcelonines</i> . Volum I	4.—
		49. Francesc Puig i Alfonso: <i>Curiositats barcelonines</i> Volum II	4.—
		50. L. Nicolau d'Oliver: <i>Comentaris</i> . (1915-1917).	4.—
		51. Josep Massó Ventós: <i>Totes les cordes</i>	4.—
		52. Francesc Puig i Alfonso: <i>Curiositats barcelonines</i> Volum III	4.—
		53. Josep Massó Ventós: <i>Ideari de l'Amic</i> . Volum I	4.—
		54. Alfons Maseras: <i>El Llibre de les hores Cruentes</i>	4.—

OBRES EN PREPARACIÓ

Perrault (Contes per a infants) Il·lustracions de Torné Esquiús
 Del natural... I del meu humor.—Joaquim Ciervo.
 La guerra de les nacions (Vol. V i últim).—Captain Morley.
 Les multituds.—Raimond Casellas
 Els sots feréstecs.—Raimond Casellas.
 El mirall imaginari.—Alexandre Plana
 Ideari de l'Amic (Segon volum) Josep Massó Ventós
 Antologia de poetes portuguesos.—Ignasi Ribera Rovira
 Del país dels tarongers.—Ignasi Ribera Rovira

Diàlegs literaris i altres assaigs de crítica.—Josep Ferran i Mayoral
 Noves faules.—Joaquim Riera i Bertran
 Marines (Segon volum).—Ferran Agulló i Vidal
 Herències (Novel·la).—Maria Domènech de Cañellas
 L'anhel Cantaire (Poesies).—Plàcid Vidal
 Catalunya en temps de la Revolució francesa (Segona sèrie) Miquel S. Oliver
 Història de la pintura catalana fins al segle XVIII (Cinc volums).—Raimond Casellas
 Sepulcres històrico-artístics de Catalunya (Dos volums) Adolf Alegret

:: ADMINISTRACIÓ: Llibreria Puig i Alfonso, Plaça Nova. — VENDA: A totes les Llibreries ::

TALLER DE JOIERIA

Jaume Mercadé
 Passeig de Gràcia, 46 - Telèfon 1373 A

LLIBRERIA NACIONAL CATALANA

GALERIES LAIETANES * Gran Via, 613 * Telèfon A 4902

Publicacions de LA REVISTA

Administració, Corts Catalanes, 613

DARRERS LLIBRES PUBLICATS.—CÀNTICS DE MAR, D'AMOR I DE MORT, per F. Soldevila.
TERCER LLIBRE DE POEMES, de J. Millàs Raurell; L'ÀNIMA OBERTA, poesies de F. Sitjà; LA GESTA DELS ESTELS, poesies de J. Salvat-Papasseit; LA JOIA DEL CAMÍ, poesies d'Antoni Closas; L'EMOTIVITAT POPULAR EN EL CANÇONER DE CATALUNYA, per Joan Fornell.
LIRICS MUNDIALS.—POESIES D'A. CHENIER, trad. de Joan Arús, pròleg de Gabriel Alomar.
EN PREMSA.—ENTRE LA CRÍTICA I L'IDEAL (tercer recull de *Moralitats i pretextos*) per J. M. Lòpez-Picó.
RECALL D'ARTICLES, de R. Benet; ASSAIGS, de J. M. Capdevila; POESIES, de Joan Badia; TRACTES AMB EL POBLE I ALTRES ASSAIGS, de Tomàs Garcés.
VOLUMS D'ART: Torres García i Manolo Hugué.
EN PREPARACIO.—ALTRES LLIBRES: d'Ildefons Suñol, Alexandre Galí, Gabriel Alomar, Joan Crexell, Manuel Reventós, J. Puig i Ferrater, Ramon Reventós, Clementina Arderiu, Francesc Cambó, M. Vidal i Guardiola, Cristòfor de Domènech, Josep Pla, J. M. Junoy, Enric Jardí, J. Estelrich, Carles Soldevila, Ricart Permanyer, Carles Riba, J. Ferran i Mayoral, Dr. J. Bellido, etc.
EN ESTUDI.—ANTOLOGIES POPULARS DE LA REVISTA: Els trobadors catalans, Les cròniques, Els Jocs Florals, Poetes catalans d'avui, etc.
VIATGES, MEMORIES. EPISTOLARIS: Records de Joan Maragall, per Josep Pijoan.
LIRICS MUNDIALS: Leopardi, traducció proleg de Tomàs Garcés; Rupert Brooke, Goethe.

R. Rucabado: *Els Editors i la llibertat de l'art.*
Josep Aragay: *La pintura moderna catalana, la seva herència i el seu llegat.*
Clementina Arderiu: *Cançons i elegies.*
Josep M. Lòpez-Picó: *L'infantament meravellós de Scherazada.*
Miquel Poal Aragall: *Mots plaents i desplaents.*
Antoni Rovira Virgili: *El Nacionalisme.*
Joaquim Folch i Torres: *Meditacions sobre l'arquitectura.*
Joan Sacs: *La pintura moderna francesa fins al Cubisme.*
Alexandre Plana i altres: *L'obra d'Isidre Nonell.*
Miquel Ferrà: *Cançó d'ahir.*
Ll. Nicolau d'Oliver: *Literatura catalana. Perspectiva general.*
Enric Jardí: *Les doctrines de George Sorel.*
J. M. Lòpez-Picó: *Moralitats i Pretextos.*
J. Ferran Mayoral: *La renovació del Teatre.*
E. Duran Reynals: *Quatre Històries.*
Josep M. de Sagarra: *Cançons d'abril i de novembre.*
Ferran Soldevila: *Exili.*
Carles Riba: *Càntic dels Càntics i Llibre de Rut.*
Josep Carner: *Les planetes del verdum.*
Alexandre Plana: *Contrabaedeker.*
Josep M. Tallada: *Les doctrines de P. J. Proudhon.*
Guerau de Liost: *La ciutat d'Ivori.*
Joan Alcover: *Poemes bíblics.*
Frederic Clascar: *La filosofia catalana en el segle XVIII.*
Josep Aragay: *Itàlia.*
Mercè Vila: *Les Hores.*
Miquel Fortesa: *L'estela.*
Carles Riba: *Primer llibre d'Estances.*
J. M. Lòpez-Picó: *Dietari espiritual.*
J. Bofill i Matas: *Les joventuts catalanes.*
P. M. Bordoy-Torrents: *Els pobles d'Orient.*
J. Ferran i Mayoral: *Diàlegs dels déus, de Llucià.*
Joaquim Folguera: *Les nous valors de la poesia catalana.*
Ventura Gassol: *La Nau.*
Salvador Albert: *Amiel.*
Pere Benavent: *Epigrames.*
Joaquim Folguera: *Poesies.*
J. Ferran i Mayoral: *Lletres a una amiga estrangera.*
Josep Aragay: *El Nacionalisme de l'art.*
Marià Manent: *La collita en la boira.*

Joaquim Folguera: *Articles.*
Trinitat Catasús: *Vendimiari.*
Carles Riba: *Escolis i altres articles.*
Ernest M. Ferrando: *Vida d'infant.*
R. Rucabado: *Elogis.*
Josep S. Pons: *L'estel de l'escamot.*
Francesc Pujols: *Recull d'articles de crítica artística.*
Joaquim Folguera: *Traduccions i fragments.*
Ferran Soldevila: *Càntics de mar, d'amor i de mort.*
J. Millàs-Raurell: *Tercer llibre de Poemes.*
Carles Rahola: *La dominació napoleònica a Girona.*
Francesc Sitjà: *L'ànima oberta.*
J. Salvat-Papasseit: *La gesta dels estels.*
Antoni Closas: *La joia del camí.*
Joan Fornell: *La emotivitat popular en el cançoner de Catalunya.*

LIRICS MUNDIALS:

M. Morera i Galícia: *Venus i Adonis, de Shakespeare.*
Maria Antònia Salvà: *Les Geòrgiques cristianes, de Francis James.*
Josep Lleonart: *Poesies de Richard Dehmel.*
Marià Manent: *Sonets i Odes, de John Keats.*
Joan Capdevila Rovira: *Les flors del mal, de Baudelaire.*
Joan Arús: *Poemes d'A. Chénier.*

ESCRITS POLITICS.

E. Prat de la Riba: *Per la llengua catalana.*
Narcís Verdagué i Callís: *La primera victòria del catalanisme.*

ARTISTES CATALANS CONTEMPORANIS.

Joaquim Sunyer.
Enric Casanovas.
Xavier Nogués.
Josep Clarà.

TEATRE DE JOSEP M. DE SAGARRA.

L'estudiant i la Pubilla.

ALMANACS DE LA REVISTA.

Anys 1918 i 1919.